

Rapport om arbete med nationella minoriteters rättigheter och med finskt förvaltningsområde år 2019

Bakgrund

En ny, reviderad lagstiftning började gälla den 1 januari 2019 där regeringen beslutade om åtgärder för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60). Lagen var innan 2019 en rättighetslag för individen, men förändringen innebär att den blev en skyldighetslag. Det innebär att kommunen skall erbjuda tjänster till dem som lagen omfattar. Lagen förpliktar också kommunen att ha samråd med representanter för minoriteten.

Denna rapport har sammanställts i enlighet med kommunens riktlinjer för nationella minoriteters rättigheter (Dnr Kst 2013/162-31). Rätten till information, rätten till språk och kultur och rätten till inflytande och delaktighet gäller för samtliga fem nationella minoriteter. Rätten till service på finska, tillgång till personal med kunskaper i finska samt rätten till förskola och äldreomsorg helt eller till väsentlig del på finska ingår i ansvaret att vara en förvaltningskommun.

Finland och det finska språket tillsammans med den finska kulturen är en del av Sveriges kulturarv, och Järfälla kommun är genom sitt beslut att vara ett finskt förvaltningsområde med om att skydda och utveckla den finska kulturen och språket.

En samordnare för finskt förvaltningsområde anställdes under 2019. Tjänsten är placerad på demokratiutvecklingsverksamheten vid kultur-, demokrati- och fritidsförvaltningen och är en stödfunktion för flera förvaltningar med ansvar inom finskt förvaltningsområde.

Rapporten är strukturerad med utgångspunkt i de rättigheter som gäller för samtliga nationella minoriteter samt mer specifikt gentemot det finska förvaltningsområdet. Det framgår i rubrikerna huruvida informationen rör samtliga nationella minoriteter eller enbart det finska förvaltningsområdet.

Rätten till information för nationella minoriteter

Samtliga kommuner och regioner i Sverige har skyldighet att informera om de nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar.

Information till samtliga nationella minoriteter

På kommunens webbplats finns en sida som innehåller information om så väl lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk som minoritetsarbetet i Järfälla. På

webbsidan ges även tillgång till kommunens riktlinjer för minoritetsarbetet samt grundläggande information om nationella minoriteters rättigheter på samtliga minoritetsspråk finska, meänkieli, nordsamiska, sydsamiska, lulesamiska, jiddisch, romani arli, romani kelderash och romani kale.

Utöver informationen på hemsidan har medborgare och personal också informerats om nationella minoritetsrättigheter i samband med olika kulturevenemang och möten.

En utbildningsfilm för kommunens personal om nationella minoriteter, deras rättigheter och kommunens skyldigheter håller på att tas fram. Syftet är att utbilda personalen inom nationella minoritetsrättigheter, för att personalen på så sätt blir medvetna om vilka skyldigheter kommunen har och vilka rättigheter de nationella minoritetsgrupperna har.

Information inom finskt förvaltningsområde

Den sverigefinska minoritetsgruppen har i olika sammanhang under 2019 blivit informerade om sina rättigheter, om kommunens ansvar, samt om förvaltningsområdet. Informationen har lämnats i samband med informationstillfällen, genom inlägg på facebook, under olika kulturarrangemang, annonser i lokaltidningar, Järfälla visar vägen samt genom finsktalande personal inom vården.

Skapandet av två filmer om finskt förvaltningsområde har påbörjats. Den ena filmen är en utbildningsfilm för personal med information om innebörden av att vara ett finskt förvaltningsområde. Den andra filmen är en film för invånare om innebörden av att Järfälla kommun är ett finskt förvaltningsområde och vilka rättigheter invånarna har. Filmen för invånare kommer att vara både på svenska och på finska.

Rätten till språk och kultur för samtliga nationella minoriteter

Enligt riktlinjerna ska varje nämnd planera för inslag i sin verksamhet som syftar till att skydda och främja språk och kultur. Sedan 2019 är det enligt revideringen av lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk extra fokus på att främja barns utveckling av sitt språk och kulturell identitet.

Främjande av språk och kultur inom skolan

Kommunen erbjuder genom Järfälla språkcentrum möjlighet till modersmålsundervisning på samtliga nationella minoritetsspråk. På kommunens hemsida under fliken barn och utbildning har kommunen information för elever och föräldrar om denna möjlighet.

Under 2019 har 46 elever fått modersmålsundervisning på finska, samiska och romani i grundskolan, varav 43 elever har läst finska och 37 av dem läser finska som nybörjarspråk. Två elever har fjärrundervisning i nordsamiska och en elev har modersmålsundervisning i romani. I jiddisch och meänkieli har det inte funnits några elever och ingen efterfrågan.

Järfälla språkcentrum har idag två legitimerade lärare i finska som båda arbetar heltid och en lärare i romani som arbetar deltid.

Finskt utbildningsmaterial har under 2019 köpts in till Barn- och ungdomsförvaltningen för att användas i modersmålsundervisningen.

Under Finlands självständighetsdag den 6 december serverades finsk mat i flera skolor, tillsammans med ett informationsblad som förklarade Sveriges och Finlands 600-åriga relation samt att Järfälla är ett finskt förvaltningsområde. Det var frivilligt för skolköken att laga finsk mat, och ett flertal skolor tyckte att det var en rolig idé och valde att bjuda sina elever på finsk mat.

Främjande av språk och kultur för nationella minoritetsspråk

Kommunens bibliotek arbetar för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur genom tillgängliggörande av medier på samtliga nationella minoritetsspråk och för samtliga nationella minoriteter. Detta finns som ett prioriterat område i bibliotekets biblioteks- och medieplan. Därför har Järfälla bibliotek litteratur på minoritetsspråken, såväl för vuxna som för barn. Dessutom finns facklitteratur om minoritetsspråken och om dessa språkområdens speciella kulturhistoria.

Främjande av språk och kultur inom finskt förvaltningsområde

Järfälla Kultur

Järfälla Kultur har i sitt scenkonstprogram inkluderat föreställningar i syfte att främja finskt språk och kultur. Under året har Järfälla kultur erbjudit följande scenkonstföreställningar och konserter:

4/4 - MA Numminen och Pedro Hietanen höll i en konsert med sång och musik på Kallhälls folkets hus. Evenemanget var tvåspråkigt och lockade 144 besökare.

6/4 - Barnföreställningen Bära frukt/ Sadonkorjuu hölls i Kallhälls folkets hus. Två föreställningar hölls, en på svenska där det var 58 besökare och en på finska där det var 13 besökare.

6/6 - I ett samarbete med finska scenkonstnärer från Finland har dockteaterföreställningen Maskeraden på slottet med dockteaterkonstnären Milla Risku visats vid nationaldagen på Görvåln. Föreställningens manus grundar sig på Görvålns historia. Två föreställningar hölls och det var 80 personer per föreställning, totalt 160.

5/10 – I samband med en kulturdag för barn på Huset på Höjden hölls en tvåspråkig (svenska och finska) scenkonstföreställning Millimetermannen/Millimetrimes från UusiTeatteri för barn 6-10 år. En föreställning hölls och det kom 35 besökare.

22/11 - Teaterföreställningen Arga änkan/Vihainen leski visades i en digital livesändning från Helsingfors Stadsteater. Livesändningen ägde rum på biografen i Kallhälls folkets hus. Föreställningen spelades på finska och textades på finska och svenska. Det var 60 personer i publiken.

5/12 – Barnföreställningen Andu Räppäri visades vid Kallhälls Folkets hus. Två föreställningar hölls, ungefär 80 barn kom till det första tillfället och ungefär 60 barn

kom till det andra tillfället. Båda föreställningarna var tvåspråkiga (svenska och finska). Sammanlagt kom 140 besökare.

6/12 – Barnföreställningen Alla mina hem/Kaikki kotini av Uusi Teatteri hölls i Kallhalls Folkets hus. Föreställningen var tvåspråkig med fokus på svenska och ca 60 barn dök upp.

7/12 – Teaterföreställningen Harens år/Jäniksen vuosi av Teatern Pendeli spelades i Kallhalls folkets hus. Föreställningen var helt på finska och det kom 47 besökare.

Järfälla bibliotek

Järfälla bibliotek har i sitt program inkluderat finska och sverigefinska föreställningar i syfte att främja finskt språk och kultur. Under året har de erbjudit följande aktiviteter:

Under våren och hösten hölls en finsk bokcirkel på Herrestas bibliotek, sammanlagt vid tolv tillfällen. Under våren var det sex deltagare som regelbundet kom till läsecirkeln och likaså under hösten.

30/10 och 6/11 – Fokusgrupper inför inköp av finskt utbud på biblioteket. Den 30/10 kom det ett tiotal personer och den 6/11 dök en person upp.

12/11 – En informationsdag om finsk service inom äldreomsorg, anhörigstöd och bibliotek hölls i biblioteket. Representanter från olika förvaltningar, biblioteket, en finsk förening samt svenska kyrkan fanns på plats för att informera. Förmiddagen hölls på finska och då kom det 17 besökare. Eftermiddagen var på svenska och då kom det en besökare.

17/11 – Den tvåspråkiga barnteatern Orden som kom bort/Kadonneet sanat av Uusi teatteri visades. Det var 16 besökare i publiken.

2-8/12 hölls en finsk vecka på biblioteket med anledning av Finlands självständighetsdag den 6 december. Biblioteken tipsade om böcker och filmer om och från Finland.

3/12 – Författarbesök på Jakobsbergs bibliotek med poeten och författaren Solja Krapu-Kallio. Hon framförde också Poetry Slam (estradsösi). 28 personer kom för att lyssna.

6/12 – Kantelekonsert samt berättelser ur eposet Kalevala framfördes under Finlands självständighetsdag av Sandra Häggström i Jakobsbergs bibliotek. Kantelen är ett 39-strängad instrument samt Finlands nationalinstrument. 27 personer fanns i publiken.

Foldern Boken kommer har översatts till finska.

Totalt har programverksamheten bestått av 15 program som har nått 771 besökare under 2019.

Rätten till inflytande och delaktighet för samtliga nationella minoriteter

Enligt lagen om nationella minoriteter ska kommuner genom samråd ge företrädare för de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem.

Samråd för samtliga fem nationella minoriteter

Kultur-, demokrati- och fritidsnämnden bjöd under 2019 in till två öppna samråd för samtliga nationella minoriteter. Den 6 maj deltog 15 personer i mötet från minoriteterna, enbart den sverigefinska minoriteten var representerad på det mötet. Den 26 november deltog 6 personer från minoriteterna, även där var enbart den sverigefinska minoriteten representerad. Fokus för samrådet den 26 november var finskt förvaltningsområde och val av de sverigefinska representanterna till Järfällas sverigefinska råd.

Syftet med samråden är att ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem i kommunen. Mötena är öppna för alla invånare som identifierar sig som tillhörande någon av de nationella minoriteterna, sverigefinnar, samer, romer, tornedalingar och judar.

Samråden har annonserats i lokaltidningar, på anslagstavlor, mailutskick samt genom föreningar.

Samråd kring frågor som berör det finska förvaltningsområdet

Ett flertal samrådsmöten med en sverigefinsk referensgrupp hölls under året med fokus på finskt förvaltningsområde. Fokuset för samråden var instiftandet av Järfällas sverigefinska råd och information om vad pågår inom Järfälla kommun.

Rätten till service och kontakt på finska

I enlighet med lagen för förvaltningsområden, har den sverigefinska gruppen rätt att använda finska vid muntliga och skriftliga kontakter med förvaltningskommunen.

De kommuninvånare som så har önskat har kunnat få bemötande och service på finska genom kontakt med servicecenter, som har vidarebefordrat kontakten till tvåspråkiga medarbetare som finns inom respektive förvaltning. Vid behov får sverigefinnarna också tillgång till tolkning på finska.

I oktober månad infördes finska som ett knappvalsalternativ i Servicecenters telefonsystem samt bemanningen av den finska servicetelefonen påbörjades. Varje onsdag mellan kl 13-15 kan finsktalande kommuninvånare ringa och få service på finska. Vid andra tider kan invånarna genom knappval sju få hänvisningar till man hur komma i kontakt med finsktalande inom kommunen.

I oktober och december månad, inkom sammanlagt 16 samtal, varav sju har varit direkta ärenden som har krävt någon form av handläggning.

För att ytterligare säkerställa att de finsktalande i kommunen har tillgång till information om kommunens tjänster, har ett flertal informationsfoldrar översatts till finska.

Rätten till förskoleverksamhet på finska helt eller till väsentlig del

En kommun som ingår i ett finskt förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska. Vårdnadshavare som ansöker om förskoleplats för sitt barn ska tillfrågas om de önskar plats i sådan förskola. Detta erbjuds för att barnet med finsk härkomst har rätt till att utveckla sin kultur, identitet och sitt språk – även om barnet (eller vårdnadshavaren) själv inte pratar finska.

Kartläggning av behovet av förskola på finska påbörjades under 2019, genom utskick av en enkät till föräldrar med barn på förskolan. Föräldrar informerades också genom plattformen för skolkommunikation, Vklass, om möjligheten att få modersmålsstöd för sina barn. 113 hushåll svarade på enkäten. Resultatet av enkäten kommer att tas om hand under 2020.

En finsktalande modersmåls lärare har under 2019 regelbundet besökt tio barn i förskolorna och tolv barn i förskoleklass och erbjudit pedagogiska aktiviteter.

Finskt utbildningsmaterial har under 2019 köpts in till Barn- och ungdomsförvaltningen för att användas i förskolorna.

Rätten till äldreomsorg på finska helt eller till väsentlig del

Enligt lagen om nationella minoriteter ska kommunen erbjuda hela eller till väsentlig del av den service som erbjuds inom ramen för äldreomsorg på finska om det efterfrågas. Inom kommunen finns den finska dagverksamheten Metsola och äldreboendet Lönnen som har en finsk avdelning. I övriga verksamheter inom äldreomsorgen finns det tillgång till finsktalande personal vid behov. Det finns till exempel finsktalande biståndshandläggare som bistår i samtal med finsktalande invånare.

Dagverksamheten Metsola

Dagverksamheten Metsola har under 2019 haft elva deltagare med minnesproblematik. Deltagarna är med om vardagsaktiviteter som är välkända för dem, fysisk aktivitet, social samvaro, firande av högtider och tar del av kulturaktiviteter på finska. De ordnade med följande aktiviteter 2019:

16/5 – Den musikaliska berättarföreställningen "Hörru Junttanen" och "Muistojen musiikki" med Raimo Juntunen och Gotte Roland Gottlow. Det dök upp ungefär 50 personer.

17/11 – Metsola bokade in den finske romen Dimitri Keiski för att sjunga sånger på finska, svenska och engelska. Till hans konsert kom det ungefär 80 besökare.

6/12 – Sandra Häggström höll en kantelekoncert enbart för Metsolas deltagare och personal i samband med Finlands självständighetsdag. Det var sammanlagt nio personer i publiken.

Äldreboendet Lönnen

Det finska äldreboendet Lönnen har finskspråkig personal, två stycken, och tio sve-
rigefinnar på sitt boende. Under 2019 har Lönnen regelbundet erbjudit musikunder-
hållning på finska, finsk film och musik. De har gemensamt lagat finskinspirerad mat
med de boende, haft lästunder, besökt biblioteket samt firat finska högtider. Det har
varit minst åtta deltagare på aktiviteterna. De har också erbjudit skriftlig information
samt information till anhöriga inför inflyttningar.

Det finska förvaltningsområdets budget 2019

Det finska förvaltningsområdet finansieras genom statsbidrag från Länsstyrelsen, och
statsbidraget har täckt alla kostnader under 2019. Enligt riktlinjerna får inte statsbi-
draget användas för ordinarie verksamhet utan ska användas till merkostnader som
uppkommer med anledning av de rättigheter som enskilda har enligt minoritetslagen.

Uppföljning av arbetet

Riktlinjerna uttrycker att en årlig rapport, såsom denna, ska sammanställas med syfte
att beskriva de insatser som har genomförts under det gångna året kring de nationella
minoriteternas rättigheter. Rapporten ska i enlighet med riktlinjerna utgöra grund för
det samråd med företrädare för de nationella minoriteterna som genomförs årligen.